

משא נרחום

מתורתו של מורנו הרב הגאון רבי נחום שיינין שליט"א

לע"נ הרבנית הצדקנית טובה גיטל בת הרה"צ ר' הלל כהן זצ"ל, שמסרה נפשה על תורת בעלה יבלחט"א

בענין שני היסודות בסיבת חיוב עשיית פרה אדומה

ה. ולפלא הדבר שבגמ' לא הובא מאי דכתב רש"י
דבמרה ניתנה להם גם פרה אדומה.
והאמת דלכאורה דברי רש"י צ"ע רב דהא הובא
ברש"י בפרשתנו דהיינו טעמא דפרה אדומה דבא
לכפר על חטא העגל, וכמשל דבן שפחה שטינף
פלטיין של מלך ואמרו תבא האם ותקנח צואת ביתה.
(ומצאנו מקור לזה גם במד"ר במדבר פ' יט' פיס' ח').

ו. וא"כ צ"ע טובא דאיך יתכן שפ' פרה אדומה ניתנה
לישראל כבר במרה והא במרה עדיין לא היה מעשה
העגל?!

ז. עוד קשיא מאי האי דאמר שלמה המלך אמרתי
אחכמה והיא רחוקה ממני והא כבר כתב רש"י בשם
ר' משה הדרשן את דברי המד"ר הנ"ל דבא לכפר
על חטא העגל וכמשל שהביא, ואמאי אמר שלמה
דרחוקה היא ממנו?

* * *

ח. ואשר יראה לומר בזה דהנה פסק הרמב"ם בהל'
פרה אדומה פ' א' הלכה ט' וז"ל: ...נשחטה לשם חולין
תפדה ואינה מכפרת... ע"כ.
ובכס"מ שם הקשה וז"ל: ...ויש לתמוה על מה שכתב
רבינו ואינה מכפרת, דהא לא כתיב בה כפרה, ואין
לומר שטעמו משום דחטאת קרייה רחמנא, דהא
חטאת שנשחטה לשם חולין כשירה כמו"ש בפ' טו'
מהל' פסולי המוקדשין??

ותירץ בחדושי מרן רי"ז הלוי לפי מה שכתב הגר"ח
דהרמב"ם לא קאתי עליה כלל משום דין פסול
מחשבה, דהיא עשתה חלות שם פסול בקרבן, אלא
כיון דפרה הוי קדשי בדק הבית, ובעיקר הקדשה
לית בה כלל שם חטאת והרי היא רק קדושת דמים
בהקדשתה, וכל הדין דחטאת דפרה אדומה חל רק
בשעת השחיטה על ידי הקרבתה כדיני פרה.
ורק אז חל עליה שם קרבן, וכיון דשנשחטה לשם

ויקחו אליך פרה אדומה תמימה (פ' יט' פסוק ב')

א. איתא בחולין פח' ב' בשכר שאמר אברהם אבינו
ואנכי עפר ואפר זכו בניו למצות אפר פרה שיש
ממנו הנאה לישראל, ופרש"י ד"ה הנאה ליכא.
במצוה זו דבלאו כסוי נמי הוה משתרי בשר. אבל
באפר פרה איכא הנאה שנטהר מטומאתו דאי לאו
אפר אין לו טהרה עולמית: ע"כ.

ב. וברש"י סוטה יז' א' ד"ה הנאה ליכא .... אבל כאן
יש הנאה בסוטה לתת שלום ושלא ירבה ממזרים
בישראל אם זונה היא, ואם נקתה ונזרעה זרע
ומבטלת לעז מעל בניה, ואפר פרה לטהרן ולזכות
את ישראל ממצעשה העגל: ע"כ.

הרי חזינן דבחולין קאמר רש"י דהנאה מפרה היא
מה שמטהר את הטמאים, ובסוטה הוסיף גם לזכות
את ישראל ממצעשה העגל.

וצ"ב מה הם שני הלימודים בתועלת הפרה?!

ג. כמו"כ עלינו לדון האם רק משמעות דורשין איכא
בינייהו בין הני תרי טעמי או דיש גם נפ"מ להלכה
בסיבת טעם חיובי עשיית פרה אדומה?

* * *

ד. והנה בסנהדרין נו' ב' איתא עשר מצוות נצטוו
ישראל במרה, שבע שקיבלו עליהן בני נח, והוסיפו
עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם.

וברש"י בפירושו לפרשת בשלח (פט"ו פסוק כ"ה)
כתב: במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה
שיתעסקו בהם, שבת ו, פרה אדומה ודינין.

הרי שהוסיף כאן גם פרשת פרה אדומה דכתיב בה
חוק, (שהרי נאמר בפסוק זה שם שם לו, ,,חק" ומשפט,
ורש"י למד דהמלה חק הכוונה על פרה אדומה שהיא
חוקה) וכן כתב במשפטים פכ"ד פסוק ג'.

וראה באו"ז ח"ב הלכות ערב שבת שכתב כן בשם
רש"י.

הני דרשות בטעם דפרה או רק משמעות דורשין.
ובדברינו באותיות שלאחר מכן נוכיח בס"ד דיש
נפ"מ לדינא.

יב. מצינו כאן לגבי פרה חידוש דין גדול. והוא
שלאחר שנתחדשה ההלכה בפרה שיש עליה גם
חלות דין כפרה על חטא העגל אין הביאור בזה
דנהיו כחדא, אלא מצינו דחלוקים הם הלכות הטהרה
שבפרה גופא, מדין החטאת שבפרה.
דהנה מחד גיסא מצינו בחולין יא' א' שטרפות
פוסלת בפרה משום דחטאת קרייה רחמנא, וכן
מבואר בע"ז כג' ב' דרביעה פוסלת בפרה אדומה,
ומאיך גיסא במנחות נא' ב' איתא דמועלים בפרה –
משום דכתיב חטאת היא – ואין מועלין באפרה אחר
שריפתה, וטעמא בעי אמאי אין מועלים באפרה
לאחר השריפה??

יג. וכתב בחדושי רבינו חיים הלוי בפ' ב' הלכה ה'
מהל' מעילה, דאף דאחר שריפה עדיין שם פרה
עליה שהרי עיקרה עומדת להזאה על הטמאים, מ"מ
הך דינא דחטאת קרייה רחמנא הרי לא שייך אלא
במעשה הקרבת הפרה, ומה שעדיין דין פרה עלה
לענין הזאה על הטמא – מילתא באנפי נפשיה הוא
לגבי טהרתה ואינו מחמת לתא דקרובן חטאת עכ"ל,
והלכך אין מועלים באפרה אחר שריפתה.

יד. ומעתה נראה לומר דכאמור שתי הלכות נפרדות
הן:

א. במרה ניתנה ההלכתא דפרה אדומה לטהרת
הטמאים.

ב. ולאחר מכן ניתנה גם ככפרה על חטא העגל.
ואין בזה רק משמעות דורשין וטעמים שונים אלא
דיניהם נפרדים, ויש נפ"מ להלכה בזאת, דבאותה
פרה יש דיני קרבן: חטאת מחמת מה דחטאת קרייה
רחמנא.

וגם דין מעשה פרה אדומה לטהר את הטמאים,
והדינים הנגזרים מזה. בס"ד.

חולין אכתי נשארה בקדושת דמים שלה קדושת
בדק הבית, הלכך כיון דלא נשחטה בתורת פרה
אדומה אכתי קדושת בדק הבית גרידא עליה והלכך
תפרה כדין כל קדשי בדק הבית ע"כ דבריו.

ט. וראה עוד בכס"מ שם שכתב לתרץ את דברי
הרמב"ם דמאחר שלא עלתה לבעלים שייך לומר
אינה מכפרת... רמז למה שנאמר בסוף מו"ק כח' א'
למה נסמכה פ' פרה לומר לך מה פרה מכפרת... אבל
מ"מ אכתי יקשה מי הכניסו לרבינו לכתוב דבר שלא
הוזכר לא בגמ' ולא בתוספתא (דהיינו דהוה קשיא
ליה דלא הוזכר כלל בגמ' דפרה אתיא לכפרה,
ומהיכי תיתי הך דינא דכתב הרמב"ם דאינה מכפרת,
ולדעתו לא היה לו לסמוך על מה דנאמר בדרש
הגמ' דנסמכה פ' פרה למיתת צדיקים דכשם שפרה
מכפרת כך מיתת צדיקים מכפרת.

* * *

י. ונראה לומר דהאמת דתרי דיני הוו בפרשת פרה
אדומה:

א. חד דינא דמעשה הפרה נעשה בכדי לטהר
הטמאים מטומאתן, והלכה זו נאמרה לכלל ישראל
עוד במרה. ולולא חטא העגל היה נשאר כל דין פרה
אדומה אך ורק בכדי לטהר הטמאים, ומחמת הלכה
זו לא הוי הדין דחטאת קרייה רחמנא.

ב. מחמת חטא העגל נוספה הלכה מחודשת דהפרה
היא כפרה לכפר על חטא העגל וחייל עלה גם
תורת חטאת מצד דין זה דנועד לכפר.
והלכה זו לא ניתנה במרה כמובן.

(והאמת דמצינו לדוגמא כה"ג בסנהדרין נו' ב' לגבי
דינים דהוסיפו לישראל דינים נוספים על דינים
שניתנו לבני נח לחד מ"ד. יעי"ש).

וא"כ נימא כך גם בזה דהוסיפו לנו בסיני דינים
נוספים על מה שניתנו לנו במרה).

* * *

יא. הנה באות ג' שקלנו אם יש איזו נפ"מ לדינא בין